

Enmansmålen än en gång

I en artikel 1964 i denna tidskrift (sid. 15) har länsassessorn Bo Kallenberg bemött några av mina synpunkter å handläggningen av enmansmålen i prövningsnämnd. Vad han i artikeln uttalar angående utformningen av vissa remissresolutioner vid delgivning av yttranden och besvär av TI föranleder mig till följande genmäle.

Jag har i min tidigare artikel hävdad, att användandet av dessa remissresolutioner innebär en rationaliseringsåtgärd. I detta hänseende är jag således fullt ense med K. och riksskattenämnden. Ej heller vill jag — i likhet med Lantbrukets skattedelegation — göra gällande, att de i vissa remissresolutioner återgivna svarsalternativen kunna betecknas som ”ledande”. Jag anser emellertid fortfarande, att förfaringssättet inte bör komma till användning. Till stöd för min uppfattning åberopar jag följande synpunkter.

Det har sagts, att inte någon del av statsförvaltningen så allmänt, ingående och återkommande berör medborgarna som taxeringsförfarandet.¹ Det är vidare ett känt faktum, som icke kan bestridas av någon, att de skattskyldiga i mycket stor utsträckning när det gäller skattefrågor sakna noggrannare kännedom om författningar och praxis och att tillgången på sakkunniga biträden inte är stor. Med hänsyn till bland annat dessa omständigheter är det angeläget, att man noggrant tillämpar givna bestämmelser

¹ Sundberg, Översikt av taxeringsprocessen, sid. 11.

och att man ej, ledd av rationaliserings-synpunkter eller annat, börjar tillämpa ett av lagstiftaren inte sanktionerat förfarande, därest detta kan tänkas medföra rättsförluster.

När bestämmelserna om enmansmålen infördes i svensk taxeringsprocess — detta skedde som bekant år 1956 — var man angelägen att understryka vikten av att erforderlig kommunikation av yttranden och besvärsskrifter ägde rum. Där emot hade man inte någon som helst tanke på att genom viss utformning av resolutioner eller på annat sätt söka åstadkomma, att antalet enmansmål skulle bli så stort som möjligt. Lagstiftaren har sålunda ej föreskrivit, att man vid kommunikationsförfarandet skulle använda ifrågavarande resolutioner. Dessa ha som bekant efter taxeringsförordningens ikraftträdande börjat att användas å några länsstyrelser, därvid resolutionerna utformats å varierande sätt. Man kan enligt min mening ställa spørgsmålet, om det i detta betydelsefulla administrativa förfarande bör införas principer, vilka inte på något sätt ha stöd i lagstiftningen. Jag känner ej något område av förvaltningsprocessen, där man förfarit på liknande sätt.

Vid den länsstyrelse, där jag tjänstgjorde användes inte några blanketter, vilka genom sin avfattning åsyftade att öka antalet enmansmål. Jag saknar därför erfarenhet av dessa resolutioner. Däremot har jag gjort den erfarenheten, att många skattskyldiga inte förstå vad taxerings-

intendenterna anföra i sina yttranden eller besvärsskrifter och att många i stor utsträckning — utan att något påvisbart skäl härtill föreligger — böja sig för påstående, som göras av det allmännas representant. En följd härav är, att man ofta underlåter att bemöta vissa av TI gjorda påståenden eller lämnade uppgifter, även om dessa äro skäligen osäkra, måhända oriktiga. Om man nu använder en remissresolution, som är utformad på det sätt, att den skattskyldige har möjlighet att genom att godkänna TI:s ståndpunkt bringa tvisten ur världen, kan det onekligen inträffa, att en skattskyldig godkänner TI:s ståndpunkt utan att vara övertygad om att denna är riktig. Låt mig peka på några praktiska fall.

En skattskyldig yrkar avdrag för värdeminskning av skog vid upplåtelse av mark å all framtid för väg. TN vägrar det yrkade avdraget. I yttrande över besvär till PN säger sig TI tillstyrka avdrag med visst belopp, därvid han till stöd för sin ståndpunkt åberopar PN:s praxis eller TI:s anvisningar eller något liknande. En okunnig skattskyldig, som erhåller TI:s yttrande, kanske ej vet, att PN:s praxis eller TI:s anvisningar äro avsedda att tillämpas allenast i sådana fall, där skogsägaren inte förebringar särskild utredning angående förrådsförändringarna å fastigheten eller i annat hänseende. Det kan då inträffa, att den skattskyldige bibringas den felaktiga uppfattningen, att TI tillstyrkt så stort avdrag, som är möjligt att under några förhållanden uppnå, och att han därför ger upp striden. Om den skattskyldige godkänner TI:s ståndpunkt, blir följd, att målet kommer att avgöras av ordföranden utan nämnd. Antag att en PN-ledamot i ett dylikt fall har väl reda på förhållandena och att denne

— därest målet hade handlagts som ett vanligt mål — skulle ha lämnat sådana uppgifter att TI:s ståndpunkt hade visat sig uppenbart felaktig. Även för K. måste det väl stå klart, att användandet av denna resolution kan leda till rättsförlust, kanske en icke obetydlig sådan.

I ett annat fall kan det inträffa, att en skattskyldig erhåller TI:s yttrande tillsammans med ifrågavarande resolution, i vilken angives, att den skattskyldige skall komma med påminnelser inom sex dagar. Antag att den skattskyldige inte alls förstår vad TI menar och att den skattskyldige därför ringer till sin medhjälpare. Denne är kanske ej anträffbar eller han har kanske inte tid att bistå den skattskyldige. Det är då ej otänkbart, att den skattskyldige av okunnighet godkänner TI:s ståndpunkt; kanske ångrar han sig sedan han gjort detta, men det är då för sent att få rättelse.

Även i andra fall kan risk för missuppfattningar och rättsförluster föreligga. Så kan vara fallet, när det gäller frågor, där TI till stöd för sin ståndpunkt åberopar ett utslag av kammarrätten. Den skattskyldige kan då få den uppfattningen, att rättspraxis är fixerad, att det föreligger ett vägledande prejudikat. Alla skattskyldiga känna nämligen inte till att kammarrätten ej är sista instans. Åberopar TI ett utslag av regeringsrätten, kan det vidare hända, att TI feltolkat detsamma. Givetvis kan det — därest en skattskyldig godkänt TI:s ståndpunkt i ett sådant mål — hända, att ordföranden upptäcker att TI:s ståndpunkt är felaktig. Men detta är ej säkert.

Onekligen kan man peka på flera fall, där risk för missuppfattning och rättsförlust kan föreligga. K. synes inte vilja bestrida att så är fallet. Han säger, att

REGERINGSRÄTTEN

RR RÄTTSFALL

Av arrendator utgiven ersättning för bristande underhåll: fastighetsägarens skattskyldighet

Besvär av L. angående inkomsttaxering år 1955. — L. erhöll såsom ägare av en jordbruksfastighet en s. k. husröteersättning å 25.000 kr av en arrendator vid arrendets upphörande. — PN beskattade halva och KR — efter besvär av TI — hela ersättningsbeloppet.

RR fastställde PN:s beskattningsåtgärder med följande motivering: Av

handlingarna i målet framgår, att beloppet 25.000 kr, som bestämts utan att syn hållits, utgjort ersättning för brister, som uppkommit å fastigheterna på grund av att arrendatorn eftersatt sin skyldighet att väl hävda jorden och underhålla byggnaderna. Av dessa har en, ett hus för inhyssande av personal för betodling, till följd av det bristande underhållet så förfallit, att den icke kunnat repareras utan måst rivas för att ersättas genom ombyggnad av annat hus. Vid besiktning den 4/1 1950

den erfarenhet han fått efter mångårigt bruk av resolutionen är att fördelarna äro så övervägande, att ett slopande av densamma närmast skulle innebära ett steg bakåt. Formuleringen giver vid handen, att vissa nackdelar försports. Enligt min mening måste det anses betänkligt, om resolutionen endast i något enda fall lett till rättsförlust.

K. ställer sig frågande, varför man ej skulle tillvarata de möjligheter, som erbjudas att befordra en snabbare och enklare taxeringsprocess. Till detta är bara att genmäla, att lagstiftaren icke erbjudit den av K. åsyftade möjligheten.

Sammanfattningsvis vill jag således som min mening uttala, att jag anser det felaktigt att tillämpa ett förfarande, som inte alls har stöd i lagstiftningen. Utan

betydelse anser jag i detta sammanhang vara, om finansdepartementets rättsavdelning sanktionerat förfarandet eller ej. Vidare anser jag, att det inte kan uteslutas, att förfarandet kan leda till rättsförluster.

Till sist vill jag göra ännu en reflexion. Det ligger inte alltid i den skattskyldiges intresse att hans mål handläggas som enmansmål. I regel vet emellertid denne inte, att ett godkännande av TI:s ståndpunkt medför, att målet kommer att underkastas en summarisk prövning. Man kan förvisso anse det befogat att åtminstone i vissa fall upplysa den skattskyldige härom. Vidare kan man ifrågasätta, om skattskyldigas godkännande inte borde få sändas portofritt till PN:s kansli.

Jan Sundin.